

IMPACT

BULETINUL CNPAC NR. 1

2005

E atît de greu cînd la 15 ani
trebuie să-ți porți singură de
grijă. Vreau să am niște părinți
lîngă mine, să-mi spună noapte
bună în fiecare seară. Dacă v-aș
spune că mi-aș da viața pentru
cîteva zile într-o familie,
m-ați crede ?

C. Milești

CNPAC

Impact

Nr.1 2005

Publicație a Centrului Național de Prevenire
a Abuzului față de Copii

Editor: Centrul Național de Prevenire
a Abuzului față de Copii

Tel: 75 - 88 - 06

Adresa: str. Calea Ieșilor, 61/2
MD 2069, Chișinău

Colegiul de redacție:

Daniela Simboteanu - Popescu

Natalia Porubin

Natalia Cojocaru

**Design, procesare computerizată
și producere:**

Casa IMAGO

Coperta: Corneliu Frumosu

Foto: UNICEF/Pirozzi

*Buletinul a apărut în cadrul Proiectului
"AMICUL - Centrul de asistență psiho-socială
a copilului și familiei"
susținut de Reprezentanța UNICEF
în Republica Moldova*

DRAGI CITITORI!

Revista „Impact” revine în atenția dvs. după o perioadă mai îndelungată în care nu am editat această publicație. Trebuie să vă mărturisim, însă, că în acest răstimp am primit mai multe scrisori de la cititorii „Impactului”, care au servit drept argumente în plus în favoarea editării revistei, o motivație convingătoare pentru echipa redacțională de a persevera în direcția abordării problemelor copilului și a familiei.

În primul număr al revistei din 2005 ne-am propus să prezentăm în toată complexitatea problema copiilor din familiile dezintegrate, ai căror părinți au plecat peste hotare în căutarea unui rost mai bun. Exodul populației a luat amploare în ultimii ani și, în opinia noastră, cei care suferă cel mai mult de pe urma acestui fenomen sînt copiii. Bani pe care îi primesc nu le pot înlocui căldura unui cămin familial, iar convorbirile telefonice nu sînt în măsură să le educe o personalitate cu adevărat complexă.

Revista este adresată specialiștilor în protecția drepturilor copilului, asistenților sociali, pedagogilor, și nu în ultimul rînd, părinților. Unele practici pozitive prezentate în această publicație ne demonstrează că părinții pot fi determinați să rămîna alături de copiii lor. Aceste plecări pot fi evitate în cazul în care părinților li se oferă anumite alternative, posibilități, în cazul în care ei sînt informați despre consecințele și riscurile la care se expun.

Misiunea noastră constă în abordarea problemei, iar soluțiile acesteia depind într-o măsură foarte mare de organele administrației publice centrale și locale, care urmează să acționeze în colaborare cu sectorul asociativ pentru a diminua exodul populației.

Preocuparea principală a echipei redacționale constă, la momentul actual, în asigurarea utilității maxime a revistei, căci publicația se vrea un ghid metodologic și o sursă pertinentă de informație în domeniu. Pentru ca aceste obiective să devină realitate avem nevoie de sprijinul dvs, stimați cititori. Relația noastră poate deveni cu adevărat prodigioasă și interactivă doar atunci cînd veți participa la editarea revistei, prin sugestii, comentarii și articole interesante.

Echipei redacțională

DEZVOLTAREA PSIHOSOCIALĂ A COPIILOR ÎN FAMILIILE DEZINTEGRATE DIN R. MOLDOVA: CERCETĂRI ȘI DEZBATERI

Conferința „Dezvoltarea psiho-socială a copiilor în familiile dezintegrate din Republica Moldova” care a avut loc recent la Chișinău a întrunit mai bine de 80 de experți din întreaga republică, inclusiv reprezentanți ai Ministerului Educației și ai Ministerului Muncii și Protecției Sociale, specialiști în Protecția Dreptului Copilului, reprezentanți ai ONG-urilor, profesori universitari (psihologi), directori adjuncți responsabili de educație, diriginți și psihologi școlari. Conferința a fost precedată de un amplu sondaj de opinie la acest subiect, realizat pe un eșantion de 1804 elevi și 210 diriginți din 40 de localități ale R. Moldova.

Am propus problema dată pentru cercetare, fiind motivați de datele statistice alarmante privind exodul populației din țară: peste un milion de locuitori sînt plecați la muncă peste hotare, inclusiv din cauza unui salariu mic (51 la sută), sau a lipsei unui loc de muncă (40 la sută). 42% dintre părinții plecați sînt muncitori, agricultori, 29% - intelectuali, 10% activau în domeniul deservirii publice, 11% - zidari și 8% nu au profesie.

Astfel, din această cauză, **conform datelor Ministerului Educației, 23 de mii de copii de vîrstă școlară trăiesc fără ambii părinți, fiind lăsați în grija fraților mai mari, a bunicilor sau a rudelor** (dintre copiii chestionați, 85 la sută au pînă la 16 ani). Numărul copiilor educați de un singur părinte nu este cunoscut, dar îl depășește

categoric pe primul. În eșantionul studiat, **la 42% dintre copii mama este plecată peste hotare, la 39% - tata, iar 19% dintre copii au rămas acasă fără ambii părinți.**

62 de procente din acești copii recunosc că sînt afectați foarte mult de lipsa părinților, 27% - mult, 9% - puțin și 2% - nu sînt afectați în nici un fel. **85 la sută declară că în această situație se confruntă în mod special cu probleme de ordin moral sau sentimental, 15% - cu probleme materiale, iar la 89 % din copiii chestionați le lipsește cel mai mult prezența ca atare a părinților.** Profesorii-diriginți implicați în sondaj, spun, la rîndul lor, că acești copii, lipsiți de grija cotidiană a părinților și de comunicarea cu aceștia, suferă mult și generează probleme educaționale specifice, la care nu mai pot face față în mod tradițional. Or, în astfel de circumstanțe, misiunea educativă a școlii se schimbă, urmînd să înlocuiască aproape

Ce roade va culege societatea în care urmează să se integreze copiii din familiile dezintegrate, dacă o treime dintre ei au perturbări psihice și comportamentale?

integral rolul familiei. Pe de altă parte, se întrebă îngrijorați profesorii, ce roade va culege societatea în care urmează să se integreze copiii din familiile dezintegrate în viitorul imediat, dacă o treime dintre ei au perturbări psihice și comportamentale?

Astfel în mai 2004 , atestăm la lotul de chestionați că **44% dintre părinți sînt plecați peste hotare de un an, 13% - de 1-2 ani, 13% de 2-3 ani, 14% dintre părinți lucrează peste hotare de 3-4 ani și 16% - mai mult de 4 ani.** Cu cît durată lipsei părinților din familie este mai mare, cu atît consecințele asupra stării psihice a copiilor pot fi mai grave, echilibrul emoțional, dereglîndu-se mai mult. De asemenea, este foarte vizibilă sporirea migrației forței de muncă în ultimii ani.

Părinții plecați comunică ocazional și foarte diferit cu copiii. **74% dintre copii spun că ei comunică cu părinții prin telefon, 19% - prin scrisori, 4% - prin alte persoane, 2% - prin intermediul poștei electronice și un procent nu comunică în nici un fel.** Care este calitatea și efectul educației făcută de marea majoritate a părinților, prin telefon, și de ceilalți, prin scrisorile tradiționale sau prin alte persoane, rămâne să o vedem / cercetăm pe viitor. La corespondența electronică se recurge mai puțin, deși avantajele sînt indiscutabile: costuri mici, volum nelimitat, frecvență sporită etc.

Data fiind lipsa unui cadru legislativ, adaptat la condițiile actuale, privind protecția familiilor și a copilului, părinții nu-și anunță oficial plecarea în nici un fel, nu legalizează tutela copiilor lăsați: **62% dintre copii au fost lăsați în grija unuia dintre părinți, 22% - în grija bunnicilor, 11% - în grija fraților și surorilor, 4% - în grija altor persoane, 1% - în grija vecinilor.** În aceste circumstanțe, profesorii, dar și copiii, semnalează apariția unui spectru larg de probleme, de la elementara întreținere și supraveghere pînă la aspecte educaționale complexe și delicate legate de dezvoltarea psihofiziologică și emoțională a copiilor și a relațiilor cu cei din preajma lor.

Prin sondaj s-a intenționat și cunoașterea, cel puțin parțială, a ierarhiei țărilor preferate sau accesibile concetățenilor pentru munca

la negru: Rusia se află în top (42 % dintre părinți), urmată de Italia (35 %), Ucraina (9%) , alte țări: Portugalia, Grecia, Turcia, Spania etc. (16 %).

Un item aparte în chestionar a vizat ocupațiile copiilor în timpul liber, astfel 29% dintre copii în timpul liber privesc televizorul și ascultă muzică, 23% citesc, 23% - muncesc în gospodărie, 13% - pregătesc lecțiile, ceilalți copii au alte activități.

41% dintre copii chestionați consideră că în depășirea problemelor zilnice îi ajută părinții, 37% - rudele, 17% - profesorii și 5% - nimeni. Profesorii sînt de părerea că în depășirea problemelor zilnice copiii sînt susținuți de către rude - 51%, de către profesori - 29%, de către prieteni - 16% și 4% nu au nici un ajutor.

La întrebarea menită să ne prezinte dinamica reușitei școlare a copiilor, 56% dintre respondenți cred că rezultatele la învățătură au rămas aceleași după plecarea părinților, 23% sînt de părerea că rezultatele s-au înrăutățit, 13% dintre copii consideră că rezultatele s-au îmbunătățit și 8% nu știu. Diriginții susțin că gradul de subiectivitate a răspunsurilor copiilor este foarte mare, or, realitatea ne demonstrează deseori contrariul.

Perspectivile vieții, văzute de copii sînt următoarele, conform sondajului nostru: **65% dintre ei vor să-și continue studiile, 13% - să plece peste hotare, 10% - nu știu ce vor face în viitor, 9% au intenția**

Facem un îndemn pentru activități concrete AICI și ACUM, în vederea ajutorării și sprijinirii copiilor cu părinți plecați peste hotare în familie, în școală și în comunitate.

să plece la oraș și doar 3% - să rămână să muncească în sat. Numărul mare de copii, care au indicat studiile ca prioritate pentru viitorul lor imediat ne pot bucura doar la prima vedere, deoarece, foarte mulți recunosc ca ar dori să învețe la instituțiile de învățămînt superior în baza contractului achitat de părinți. Profesorii universitari pun la îndoială aptitudinile intelectuale și calitatea studiilor făcute de majoritatea copiilor din această categorie socială.

Data fiind gravitatea problemelor cu care se confruntă copiii cu părinții plecați peste hotare, conferința și-a propus s-o abordeze din diverse perspective, cu implicarea atît a persoanelor de decizie de la diverse instanțe, cît și a managerilor și a profesorilor care relaționează zilnic cu acești copii și încearcă să-i ajute și să-i sprijine. Sperăm că dezbaterile de la conferință și, respectiv, recomandările finale să conțină sugestii utile atît pentru politica educațională, cît și pentru programe speciale de formare dedicate profesorilor. Datele statistice și răspunsurile calitative sînt deja folosite de experții locali în scrierea de proiecte pentru copiii în dificultate de către ONG-urile locale și republicane.

Ne dorim ca prin cartea editată în bază cercetărilor făcute și a dezbaterilor de la conferință, să se producă mai mult decît o simplă sensibilizare. Facem un îndemn pentru activități concrete AICI și ACUM, în vederea ajutorării și sprijinirii copiilor cu părinți plecați peste hotare în familie, în școală și în comunitate. Să le menținem lumina aprinsă în sufletele lor, astfel îndeplinindu-ne cea mai importantă datorie din lume. Și, nu în ultimul rînd, să prevenim părăsirea în continuare a copiilor, să-i convingem prin orice modalități pe părinții „obsedați de gîndurile plecării” că pot face cu mult mai mult pentru copii, fiind în preajma lor, supraveghindu-i, îndrumîndu-i și dăruindu-le căldură sufletească.

Viorica GORAȘ-POSTICĂ,
Coordonator Programe Educaționale,
Centrul Educațional „Pro Didactica”

RECOMANDĂRILE CONFERINȚEI „DEZVOLTAREA PSIHO-SOCIALĂ A COPIILOR DIN FAMILIILE DEZINTEGRATE” PENTRU MINISTERUL EDUCAȚIEI

» *Coordonarea plecării peste hotare a părinților cu autoritățile publice locale, cu specialistul în Protecția Dreptului Copilului (semnarea unui document oficial în care se stipulează obligațiile părinților, se indică numele tutorilor care vor supraveghea copilul etc.)*

» *Crearea unei structuri specializate în protecția drepturilor copilului la nivel de localitate, raion, țară (cu următoarea componență: psiholog, jurist, educator, asistent social etc.)*

» *În organigrama de state să se creeze secții/direcții de protecție a drepturilor copilului cu numărul de specialiști adecvat numărului populației*

» *Crearea unor baze de date a copiilor cu un părinte sau cu ambii părinți plecați peste hotare /părinți decedați în cadrul Direcțiilor raionale învățămînt, tineret și sport*

» *Crearea unor bănci de informații despre familie, persoane la care pot fi plasați temporar copiii, contra plată*

» *Angajarea la Ministerul Educației a unui specialist care să coordoneze activitatea psihologilor școlari, elaborarea curriculumului de psihologie, a standardelor educaționale*

» *Instituirea obligatorie a funcției de psiholog școlar, indiferent de numărul de copii din școală*

» *Organizarea unui seminar raional în problema copiilor lipsiți de tutela părinților cu directorii adjuncți responsabili de educație*

» *Organizarea unor activități speciale educative pentru protecția copilului și a familiei „S.O.S. – familia”, alte măsuri educative de rang raional, republican cu implicarea tuturor actanților comunității*

» *Inițierea unor cursuri de perfecționare pentru diriginți*

» *Mediatizarea intensivă a modelelor educaționale pozitive oferite de familie*

CIRCA 23 DE MII DE COPII AU RĂMAS SINGURI ACASĂ

Interviu cu **Ana Dubrovski,**
viceministru al Educației

– Dle Dubrovski, exodul populației peste hotarele țării a căpătat un caracter de masă. Tot mai mulți părinți își lasă copiii acasă și pleacă în căutarea unui rost mai bun. Cum îi influențează pe copii despărțirea de părinți? Care e, de fapt, rolul familiei în formarea personalității copilului?

– Familia reprezintă cadrul în care se dezvoltă copilul. Pe lângă nevoile biologice ale copilului, cărora părinții le răspund după necesități, familia reprezintă cadrul în care are loc „nașterea psihică” a individului. Rolul familiei în viața fiecărui om este esențial, datorită faptului că părinții, frații și surorile reprezintă primul grup în care se manifestă cea dintâi formă a socializării. Familia este pentru copil cadrul în care se realizează primele tipuri de relații sociale, primele experiențe. Familia ar trebui să fie (și de cele mai multe ori este) o „punte de legătură” între membrii familiei și societate. Este cunoscut faptul că o foarte mare parte a capacităților cognitive, a trăsăturilor de caracter și de personalitate se dezvoltă în prima parte a vieții, când copiii se află sub influența membrilor familiei.

Funcția educativă a familiei constă în formarea la copil a primelor deprinderi de viață, a sentimentelor, în transmiterea, alături de școală, a primelor cunoștințe. Profesorii, dirigenții de clase stimulează activitatea părinților, și-i cointeresează în realizarea idealului educațional. Ne bucurăm foarte mult când părinții se interesează de succesele și insuccesele copiilor, le acordă ajutor, îi susțin, se implică în activitățile clasei și în cele extrașcolare, cooperează cu școala.

Dezvoltarea normală a copilului presupune satisfacerea a patru categorii mari de nevoi: nevoia de dragoste, nevoia de experiențe cognitive, nevoia de responsabilități, nevoia de a fi apreciat, răsplătit, premiat. Toate aceste necesități ar trebui să se realizeze la nivelul familiei, cu sprijinul și ajutorul profesionist al școlii.

Cu părere de rău, idealurile familiei de astăzi sînt distorsionate, prevalează tendințe legate de bani, bunuri materiale și viață ușoară. În Moldova sînt foarte mulți copii, părinții cărora sînt plecați peste hotare. La 1 septembrie 2004 peste 23 de mii de copii au mers la școală singuri, fără a fi însoțiți de

părinți. Numărul acestor copii este foarte mare în municipiul Chișinău (3738), UTA Găgăuzia (1573), Ungheni (1283), Cahul (1230), Florești (1114), Drochia (1056), Hîncești (1034), Fălești (1018).

– Cu cine au rămas acești copii? Cine-i susține?

– Din multe familii pleacă doar o singură persoană și acest fapt nu atrage o lipsă totală de control, dar mulți copii se află în situația în care ambii părinți

pleacă, iar ei rămîn în grija bunicilor, a vecinilor, rudelor. Sau, în cazul în care sînt mai mari (13-14 ani), rămîn să-și caute singuri de grijă. Însă, bunicii, vecinii și rudele nu pot nicide-

cum să înlocuiască dragostea și supravegherea părinților, sfaturile date la timp pentru o orientare corectă în viață.

– Ce se întîmplă cu acești copii, care, practic, cresc în afara familiei?

– De cele mai multe ori, încep să fumeze, să consume alcool, droguri, iar mai apoi ajung să comită infracțiuni ce le pot decide viitorul. Ne îngrijorează faptul că părinții, plecînd la munci peste hotare, rezolvă doar problemele financiare, pe cînd educația, și implicit, viitorul copiilor lor rămîne în umbră.

– Cum poate fi influențată situația acestor copii?

– Ministerul Educației consideră că problema educației și creșterii copiilor în familiile dezintegrate trebuie să fie în centru atenției tuturor conducătorilor de unități școlare, responsabililor din organele locale și centrale de învățămînt, a specialiștilor pentru protecția drepturilor copilului. Considerăm că este necesară elaborarea unui sistem de monitorizare a situației acestei categorii de copii. În viitorul apropiat, ministerul va institui funcția de director adjunct pentru educație și a psihologilor școlari în toate instituțiile de învățămînt preuniversitar din republică.

La fel, se impune completarea, îmbunătățirea și armonizarea cadrului legislativ privind protejarea copilului în propria familie. În altă ordine de idei, separarea multor familii ar putea fi prevenită prin crearea unor servicii de asistență pentru familiile în dificultate.

La 1 septembrie 2004 peste 23 de mii de copii au mers la școală singuri, fără a fi însoțiți de părinți.

PĂRINȚII POT FI DETERMINAȚI SĂ RĂMÎNĂ ALĂTURI DE COPII

Interviu cu **Daniela Simboteanu-Popescu**,
președinta Centrului național de prevenire
a abuzului față de copii (CNPAC)

– Deși sînt asigurați din punct de vedere material, copiii ai căror părinți au plecat la muncă peste hotare sînt, totuși, defavorizați. În ce mod contribuie CN PAC la susținerea acestei categorii de copii?

– Pe lîngă rolul de a asigura bunăstarea materială a copilului, părinții mai au și alte responsabilități, nu mai puțin importante. Cea mai importantă misiune a părinților este de a le oferi copiilor sprijin, suport emoțional, căldură sufletească. Lipsirea copilului de grijă și dragoste poate să-i afecteze întreaga viață, și, în aceste cazuri, este vorba despre o neglijare evidentă a necesităților copilului. Un părinte iubitor respectă toate necesitățile copilului și, în mare măsură, i le satisface. Copiii au nevoie de afecțiune, încurajare, stimulare. Misiunea CNPAC constă în sensibilizarea opiniei publice, părinților vizavi de consecințele abandonului copiilor, dar și în susținerea copiilor care au nimerit în situații dificile.

– Conform unor tradiții încetățenite în țara noastră, părintele se consideră stăpînul absolut al copilului, de multe ori în defavoarea acestuia din urmă. Cum ar putea fi responsabilizați părinții? Ar trebui să existe niște penalizări pentru cei care își lasă copiii singuri acasă și în felul acesta îi expun la diverse pericole?

– Legislația națională nu prevede măsuri serioase de responsabilizare a părinților, și nu e vorba doar de abandonul copiilor, dar și de alte probleme foarte serioase: abuz, neglijare educațională, medicală, admiterea unui comportament antisocial al copilului. Aplicarea amenzii este practic

unică pîrghie de a-i trage la răspundere pe cei care nu au grijă sau abuzează de copiii lor. Se impune efectuarea unei analize minuțioase și, ulterior, elaborarea și completarea legislației cu niște prevederi foarte serioase. Sînt de acord cu faptul că părinții din țara noastră au o atitudine față de copii ca față de o proprietate. De multe ori, adulții nu conștientizează responsabilitatea pe care o poartă pentru întreaga soartă a copilului. E cunoscut faptul că bazele personalității se pun în copilărie. Anume în această perioadă omul are cea mai mare nevoie de educație, de niște modele pozitive, are nevoie să fie acceptat, încurajat, pentru ca ulterior să nu aibă probleme de ordin psihologic. Părinții sînt în slujba altei vieți și roadele viitorului depind de felul în care vor contribui la „edificarea” personalității copilului.

– Care este experiența internațională în sensul responsabilizării părinților?

– În acest sens, un exemplu relevant este Suedia, unde bătaia copilului este interzisă prin lege, nemaivorbind de alte forme mai grave de abuz și neglijare. În această țară, cuplurile care așteaptă un copil frecventează „școala părinților”. La absolvirea acestor cursuri ei semnează anumite acte prin care își asumă responsabilitatea de a îngriji de copil la nivelul cel mai înalt.

– În altă ordine de idei, sînt oare copiii din familiile dezintegrate mai expuși la diferite forme de abuz?

– Copiii din astfel de familii sînt mai vulnerabili și, de aceea, sînt mult mai expuși diferitor agresiuni. Copilul care nu beneficiază de grijă și dragoste devine mult mai slab, chiar dacă de multe ori este agresiv, or, prin aceasta și se manifestă slăbiciunea, asta e reacția pe care a putut să o adopte în momentul în care se confruntă cu o problemă. Fiind într-o situație vulnerabilă, acești copii sînt mult mai expuși riscului de a fi încadrați în diferite grupări antisociale. La țară, copiii abandonează școala fiind nevoiți să îngrijească de gospodărie și de frații mai mici. În cazul cînd copiii rămîn cu unul dintre părinți, deseori ei sînt expuși la abuz din partea acestuia.

– Care este mesajul dvs., pentru părinții care astăzi se pregătesc să plece peste hotare?

– Atunci cînd pleci din țară trebuie să-ți pui întrebarea –care e motivul? Toată lumea prezintă același motiv - să cîștige bani pentru copii, dar, după părerea mea, motivul nu e același în toate cazurile. Foarte multe femei evadează din țară nu pentru a cîștiga bani, ci pentru a scăpa de violența domestică, iresponsabilitatea soților, problemele pe care le au în familie. Persoanele care pleacă peste hotare, în special femeile, ar trebuie să soluționeze problema în favoarea copiilor, și nu în defavoarea lor. În acest sens este cazul să apeleze la diferite servicii de consiliere și suport familial, să caute soluții care ar satisface în mod obligatoriu toate nevoile copilului, nu doar cele materiale.

Alina CERNEI

LEGISLAȚIA PREVEDE:

Codul cu privire la contravențiile administrative (CCA) pentru fapte comise asupra minorului care nu sînt considerate infracțiuni penale:

• **Articolul 47/1** - *cauzarea leziunilor corporale ușoare, maltratarea, aplicarea loviturilor și a altor acțiuni violente care au provocat dureri fizice sau o dereglare de scurtă durată a sănătății - atrag aplicarea unei amenzi de la zece la douăzeci și cinci salarii minime sau arest administrativ pe un termen de pînă la 30 de zile.*

• **Articolul 47/3** - *injuria, înjosirea premeditată a onoarei și demnității unei persoane prin acțiune, verbal sau în scris – atrag aplicarea amenzii de la 7 – la 15 salarii minime sau arest administrativ de pînă la 15 zile.*

• **Articolul 169** - *pentru aducerea minorului în stare de ebrietate de către părinții săi sau alte persoane se aplică sancțiunea administrativă amenda în mărime de pînă la 5 salarii minime.*

• **Articolul 170** - *sanționează neîndeplinirea de către părinți sau reprezentanții legali a obligațiilor referitoare la întreținerea, creșterea, educarea și protecția drepturilor și intereselor minorilor. Neîndeplinirea de către părinți sau reprezentanții legali a obligațiilor lor, urmată de lipsa de supraveghere a copiilor, de vagabondaj, cerșetorie, precum și de consumul de către aceștia a drogurilor și altor substanțe psihotrope, a băuturilor alcoolice sau săvîrșirea de către aceștia a unei fapte socialmente periculoase atrage după sine aplicarea unei amenzi în mărime de la 20 la 40 de salarii minime.*

• **Articolul 170/2** se referă la încălcarea drepturilor și intereselor legitime ale copilului, exprimată prin comportament abuziv, insulte și maltratări de orice fel, violență psihică și fizică. Sancțiunea pentru acțiunile respective constituie o amendă în mărime de la zece la douăzeci și cinci de salarii minime.

IMPACTUL FAMILIEI TEMPORAR DEZINTEGRATE ASUPRA PERSONALITĂȚII COPILULUI

Victoria GONȚA,
doctor în psihologie

În Republica Moldova, familia temporar dezintegrată a devenit, în ultimii ani, o formă alternativă a familiei, fapt ce reflectă situația social-economică precară și mutațiile valorice dintr-o societate în tranziție.

Folosind termenul de „familie temporar dezintegrată” în contextul acestui articol, avem în vedere familiile în care unul sau ambii părinți sînt plecați pe termen lung peste hotarele țării. În sens mai larg, prin termenul de „familie dezintegrată” putem înțelege orice familie în care s-a produs o separare: familia divorțată sau în situație de divorț, familia în care un membru este în detenție, familia în care cineva din membri este plecat pentru un termen lung din familie și chiar familia cu un membru decedat.

Separarea pe termen lung, produsă în rezultatul deplasării părinților peste hotare pentru a asigura existența familiei, este o tendință actuală nefavorabilă pentru viața și activitatea generației în creștere, constituind un traumatism sever cu implicații imediate sau tardive asupra dezvoltării intrapsihice a copilului.

Mai mulți autori menționează că asupra formării personalității copilului influențează nu doar prezența sau absența familiei, dar și o mulțime de factori intrafamiliali cum ar fi: stilul de educație al părinților, relațiile dintre aceștia, lipsa unuia în rezultatul divorțului, despărțirii îndelungate sau decesului, serviciul mamei și statutul ei social, componența familiei și rangul nașterii copiilor (R. Berns, 1986). Sînt menționate influența dăunătoare a trăsăturilor patologice de personalitate ale părinților, sănătatea fizică și psihică a membrilor familiei (E. Eidemiiler, V. Iustișkii, A. Spivacovskaia).

Separarea copiilor pe termen lung de părinți este o tendință actuală nefavorabilă pentru viața și activitatea generației în creștere, constituind un traumatism sever cu implicații imediate sau tardive asupra dezvoltării intrapsihice a copilului.

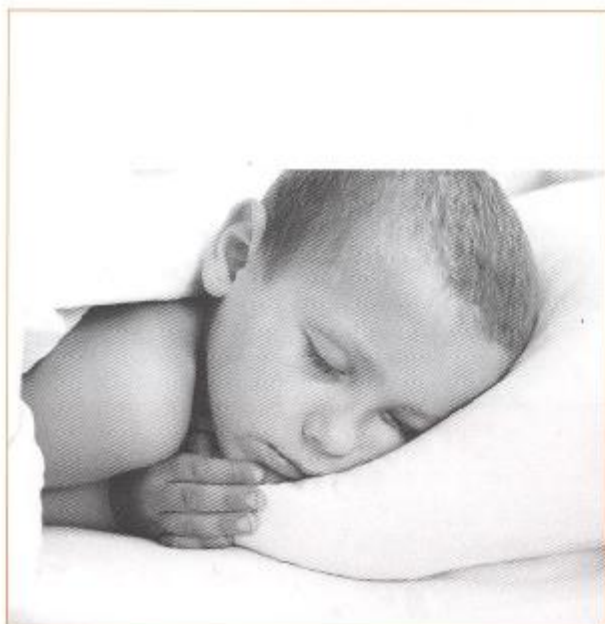
Majoritatea factorilor expuși mai sus au fost cercetați în investigații separate, însă factorul familiei dezintegrate temporar, fiind un factor „tînăr”, a rămas în umbră. În puținele surse teoretice, existente la momentul de față, se vorbește despre faptul că copiii rămași fără îngrijirea directă a părinților suportă unele consecințe, manifestate în îngrijire deficitară și deficiențe ale dezvoltării lor emoționale și cognitive. Se recunoaște că separarea temporară părinți-copii este echivalentă cu un stres, resimțit de către copil ca pe o senzație de insecuritate ce dezvoltă anxietate, nevroze, agresivitate etc.

Există diferențe individuale marcate în legătură cu modul în care copilul reacționează la separare ceea ce ține de vîrsta și sexul copilului, de calitatea atașamentului copilului față de părinte, de pragul de toleranță la frustrare și temperament. Reacția la separare este maximă la vîrsta de 2-3 ani, după care începe a scădea. Preșcolarul percepe separarea ca abandon și dezvoltă o reacție de neîncredere, suspiciune, anxietate, exprimate în frică, negativism, încăpăținare, enurezis nocturn etc. Copilul mai mare reacționează mai puțin violent dacă i se explică sensul separării și-și poate menține atașamentul față de părinți chiar în absența lor fizică. Cu cît mai mare este copilul cu atît mai inofensivă, s-ar părea, trebuie să fie separarea. Vîrsta de 18 ani este considerată vîrsta separării naturale a copilului de părinți, determinată de maturitatea emoțională deplină. Cu toate acestea,

experiența centrelor de consiliere și asistență psiho-socială a copilului și familiei, precum și a diriginților de clasă, în care învață copii din familii temporar dezintegrate, denotă faptul că aceștia se confruntă cu dificultăți grave în formarea personalității, indiferent de vîrstă. Caracteristic pentru copiii mari din astfel de familii este că există pericolul suprasolicitării emoționale și fizice a copilului, fapt care duce la organizarea latentă a elementelor patogenice. Dacă părintele lipsește o perioadă prea îndelungată (mai mult de 6 luni, dar de cele mai multe ori așa și se întîmplă în cazul plecării părinților la lucru peste hotare), atunci chiar și copilul mare poate dezvolta unele deficiențe în sfera afectivă și comportamentală cum sînt agresivitatea, depresia, diverse forme de comportament deviant și, desigur, suportă consecințe formarea personalității în general și imaginea de sine, ca pilon pe care aceasta se sprijină.

În profilul psihologic al acestor adolescenți găsim: anxietate generală sporită, comunicativitate și sociabilitate redusă, agresivitate și autoagresivitate, energie redusă, un Eu relativ slab, sînt labili emoțional, tensionați, reactivi, nu posedă suficientă rezistență, uneori dînd dovadă de lipsă de organizare, responsabilitate și tărie de caracter, uneori au dificultăți de autocontrol și autodirijare, nu întotdeauna sînt motivați de realizare a succesului.

Acestea sînt doar unele dintre problemele familiilor dezintegrate, legate de aspectul educațional al copiilor, dar există și nenumărate date care vin să descopere și alte aspecte ale problemei cum sînt: alcoolismul în rîndurile părinților rămași cît și a celor plecați, destrămarea relațiilor conjugale, ruperea relației părinti-copii, prosperarea traficului de ființe umane, inclusiv a traficului de copii, îmbolnăvirea psihică și somatică a membrilor familiei, în special a celor ce muncesc din greu și în singurătate în străinătate.

În fine, există și latura pozitivă a situației discutate. În unele cazuri separarea pe un termen lung este unica posibilitate de a salva familia de divorț, plecarea fiind un refugiu pentru părinți. În aceste cazuri separarea poate servi un prilej pentru soți de a-și revizui calitatea vieții și atitudinea față de familie. Pentru copiii din aceste familii traiul în comun putea constitui aceeași traumă psihologică ca și separarea sau chiar și mai grav. Oricum situația familială nu favorizează nici în primul caz, nici în al doilea dezvoltarea armonioasă a copilului.

Adesea decizia de a pleca peste hotare a unui membru al familiei este rezultată din imposibilitatea de a-și realiza un vis legat de latura materială a familiei (construirea unei case, procurarea unei mașini de vis, înscrierea copiilor la o facultate prestigioasă etc.) sau, de cele mai multe ori, plecarea oferă șansa supraviețuirii celorlalți membri. Dar nici acest argument nu este valabil pentru toate familiile dezintegrate, mai bine zis este valabil doar pentru o parte neînsemnată a familiilor date, dar care este prețul?

STUDIILE CEDEAZĂ ÎN FAȚA MUNCII LA NEGRU

Deși are abia 14 ani, Sergiu se consideră un om matur. De câțiva ani, în fiecare vară, băiatul nu pierde timpul de pomană și merge la muncă în Rusia, împreună cu fratele mai mare. Băiatul gătește de mâncare, spală tacăturile și face curățenie în mica locuință unde sînt stabiliți vre-o zece moldoveni, majoritatea consăteni de-ai lui. Cu banii pe care îi cîștigă, își cumpără rechizite școlare și cîte o haină mai modernă. Vara trecută Sergiu a adunat vreo 400 de dolari. Zice că dacă ar fi voia lui, demult s-ar fi lăsat de școală, dar maică-sa, care e profesoară, nu-i permite să facă acest lucru.

„Ce folos din învățatură, dacă tot în străinătate voi lucra după ce termin clasa IX-a. Ce folos că badea a făcut facultatea de drept, că tot la construcții lucrează?”, spune Sergiu.

Îi cunosc bine pe părinții băiatului, stabiliți într-un sat de prin părțile Orheiului. Singura lor sursă de venit sînt cele două hectare de pămînt ce le-au revenit după împrumut. În fiecare primăvară îi știam venind la Chișinău – după credite și semințe. Vara întregă munceau din zori pînă în noapte, ca în toamnă - după ce rambursau împrumuturile, achitau studiile și întreținerea feciorului mai mare - să ajungă cu buzunarul aproape gol.

Au răsuflet mai ușor, cînd fiul cel mai mare absolvă facultatea și îi scuti de povara mult prea grea a taxei de studii. Nutreau speranța că feciorul își va găsi un loc de muncă prestigios și bine plătit. Dar, deși atît de scumpă (echivalînd cu sudoarea cîtorva ani de muncă a doi agricultori), diploma nu a fost în măsură să-i asigure tînărului o viață independentă. În cele din urmă, acesta s-a văzut nevoit să se angajeze la un șantier de construcții din apropierea Moscovei.

Avînd în față exemplul fratelui mai mare, cel mic nu dorește nici în ruptul capului să facă studii. Astfel, munca la negru devine pentru mulți tineri mai atractivă decît studiile obținute cu efortul supraomenesc al părinților. Pentru că nu văd finalitățile învățaturii, mulți elevi ar putea fi tentați să abandoneze școala pentru a-și face averi, robind peste hotare. Forța de muncă migratoare „întinerește” cu fiecă an. E drept că peste ani unii dintre cei fără carte vor avea dolari cîștigați peste hotare, însă nu vor mai avea sănătate, inteligență și poftă de viață, adică ceea ce nu poți cumpăra cu bani...

Alina CERNEI

COMENTARIUL PSIHOLOGULUI

Formarea imaginii și a conceptului de sine este mereu raportată la realitatea înconjurătoare. Nivelul sărăciei prezent la ziua de azi îi demotivează pe copiii de a-și face studiile și îi determină deseori să se angajeze ilegal în cîmpul muncii. Cazul lui Sergiu, spre regret, nu este unic. Mulți copii sînt influențați de mentalitatea ce domină în societate: „Ce folos din faptul că voi absolvi școala, dacă voi fi nevoit să plec peste hotarele țării pentru a-mi construi viitorul așa ca în paradis”. De aceea, copiii ce au un potențial intelectual înalt rareori ajung la valorificarea lui, iar alții niciodată nu vor afla ce capacități și aptitudini posedă. Alegerea făcută de Sergiu îi oferă riscul de a nu se autorealiza niciodată, pentru că el are grijă de satisfacerea nevoilor sale primare: hrană, îmbrăcăminte, adăpost, etc. În acest fel el nu face altceva decît să distrugă propriile valori și persoana sa obținînd o dobîndă temporară ce-i va asigura minimum de trai pentru sine și viitoarea familie.

Natalia ROTARU-SÎRBU,
psiholog la Centrul „Amicul”, CNPAC

BUNELE RELAȚII FAMILIARE VALOREAZĂ MAI MULT DECÎT BANII

„Puterea unui stat se constituie din temeinicia și multitudinea existentă a familiilor”

Socrate

Ludmila MAZILU, psiholog, diriginte
Liceul româno - italian „Dante Aligheri”

Familia este grupul în cadrul căruia se manifestă acea dragoste „responsabilă”, care presupune acceptarea și înțelegerea reciprocă. Anume dragostea ne ajută să înțelegem și să acceptăm faptul că celălalt se comportă în funcție de posibilitățile și circumstanțele create.

Trăim într-o societate dominată de bani și de lucruri mercantile. Sîntem într-o continuă competiție cu ceilalți membri ai familiei și ai societății.

Această goană după lucruri neînsemnate a marcat în mod negativ sute și mii de destine. Familii părăsite, distruse, divorțate, părinți plecați cu anii peste hotare în căutarea unui loc de muncă „la negru”, copiii rămași fără dragoste părintească, sprijin și ajutor în momentele dificile.

Sîntem conștienți de alegerea acestei alternative de a cîștiga bani, dar urmează să analizăm care sînt sau care vor fi consecințele acestui fenomen. Astăzi în școli vezi copiii frumos îmbrăcați, dar triști, din motivul că dimineața nu au fost treziți de tata, nu au fost sărutați de mama. Discuți cu ei, îi întrebi: „Ce-ți mai scrie mama, tata?” și observi o tristețe în privirea lor. Da, ei înțeleg că este nevoie de bani și că unica salvare a fost plecarea părinților. Ei înțeleg că acest lucru este spre binele lor, dar visează ca părinții să revină cît mai curînd acasă.

Pentru a cîștiga banii necesari pentru întreținerea copiilor, părinții sînt nevoiți să emigreze în căutarea unui loc de muncă, dar ei nu țin cont de timpul pierdut în educația copiilor lor. Cu bani poți cumpăra orice, dar nu și dragostea propriilor copii.

Prosperitate înseamnă mai mult decît să ai bani, aceasta este o stare de spirit. Dacă dorești să asiguri prosperitatea în orice aspect al vieții e necesar să găsești echilibrul între dragoste și dăruire. Nefericirea în familie se va reflecta asupra altor laturi ale vieții și, în consecință, vei avea de pierdut.

10 PORUNCI ALE RELAȚIILOR TEMEINICE ÎNTR-O FAMILIE

*(după „Ecologia stărilor sufletești”,
autor Ros Jeremy Holmes)*

1. Plasați relațiile de familie în centrul ființei voastre. Dacă ele ocupă un loc important și sînt sigure, veți putea să înfrunțați lumea exterioară cu dragoste și încredere.
2. Fiți loiali familiei – e singura pe care o aveți. Gîndiți-vă la aspectele pozitive ale membrilor familiei voastre și fiți mîndri de ceea ce v-au oferit.
3. Dacă sînteți nefericiți din cauza familiei sau a relației edificate în ea, nu vă rezumați să-i dojeniți pe ceilalți. Aveți curajul și încrederea de a vă considera valide propriile sentimente; aveți încrederea că familia voastră va asculta ce aveți de spus.
4. Faceți-vă timp să comunicați cu familia, să vă împărtășiți sentimentele și să rezolvați împreună problemele și dificultățile care apar.
5. Respectați ciclul generațiilor. Sînteți o verigă dintr-un lanț care se întinde departe, în trecut și în viitor. Gîndiți-vă cum vor afecta acțiunile voastre prezente generațiile viitoare, ce influențe vor avea ele în timp.
6. Nu negați, nu respingeți și nu luați în deridere sentimentele copiilor. Dacă o faceți, ucideți viața emoțională a relației dintre voi.
7. Luați în considerație acțiunile voastre asupra celor din jur. Nimic nu e mai dureros decît respingerea.
8. Exprimați-vă sincer sentimentele și emoțiile față de unele acțiuni ale membrilor familiei.
9. Dacă în relația a doi adulți apar probleme, nu implicați copii.
10. Nu pierdeți vremea să comparați relația din familia voastră cu a altora. Aveți familia pe care o aveți, descurcați-vă cît puteți de bine cu ea în felul în care este ea. Prețuiți-vă pe voi înșivă și propria capacitate de a oferi și de a primi dragoste.

TUTELA – O SOLUȚIE BENEFICĂ

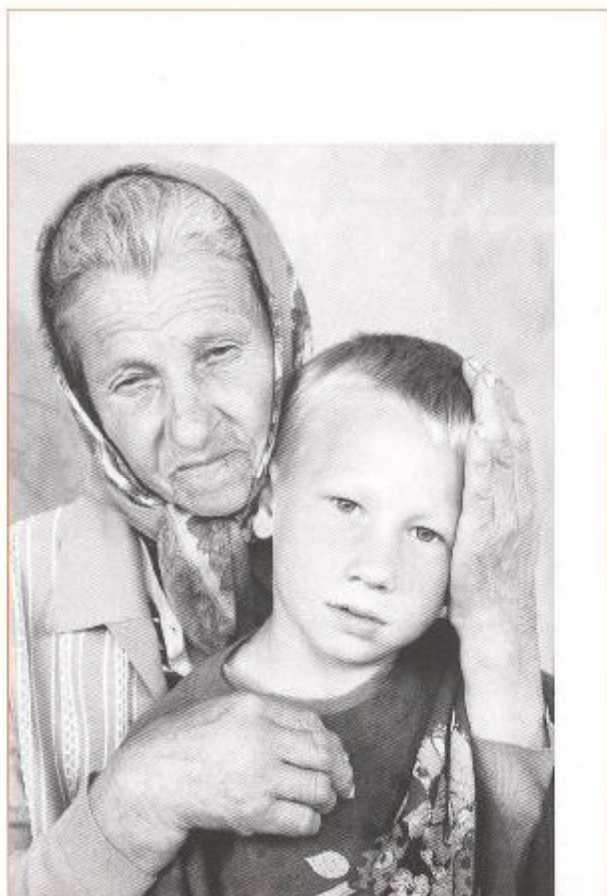
Clara GRINBERG,
*Șeful-adjunct al Direcției
 pentru Protecția Drepturilor Copilului,
 mun. Chișinău*

Actualmente, în municipiul Chișinău locuiesc peste 3 mii de copii ai căror părinți au plecat la muncă peste hotarele țării. Cei mai mulți dintre aceștia au rămas în grija bunicilor, a rudelor, sau a unor prieteni de familie. Cu regret, foarte puțini părinți se preocupă de reglementarea statutului juridic al persoanelor cu care și-au lăsat copiii, deși legislația națională prevede posibilitatea de instituire a tutelei, ca o măsură de protecție. Legea stipulează că tutela poate fi instituită asupra copilului care temporar sau definitiv a rămas fără ocrotirea părintească. Tutorele poartă răspundere pentru viața și sănătatea

copilului pe care îl crește și îngrijește. Specialiștii în protecția drepturilor copilului vizitează familiile tutelare o dată la șase luni, monitorizând situația acestei categorii de copii. În cazurile în care apar anumite probleme - se identifică soluții în favoarea și interesul copilului. Acest fapt este un argument în plus în favoarea instituirii tutelei, deoarece în alte cazuri specialiștii noștri nu pot urmări situația copilului.

De menționat că tutela poate fi instituită și în cazurile în care părintele plecat peste hotare nu mai menține legătura cu copilul și cu persoana în grija căreia l-a lăsat. În astfel de situații, copilul poate beneficia temporar și de o anumită indemnizație din partea statului. Indemnizația se plătește pînă în momentul în care este restabilit contactul cu părinții copilului.

Faptul că părinții nu se preocupă de reglementarea statutului persoanelor în grija cărora au lăsat copiii implică mai multe probleme. De exemplu, nici o intervenție chirurgicală nu se face fără acordul părinților sau a tutorilor. Au fost, însă, și cazuri cînd unii copii au ratat posibilitatea de a participa la diferite competiții sportive sau concursuri artistice internaționale numai din cauza că părinții erau plecați peste hotare și nu au instituit tutela. De aceea îi îndemn pe toți părinții care decid să plece peste hotare să se adreseze la autoritatea tutelară și să depună o declarație prin care să solicite instituirea tutelei asupra copilului său.

Angelina ZAPOROJAN-PÎRGARI,
UNICEF Moldova,
programul Protecția copilului:

Cu regret, de multe ori părinții din țara noastră nu conștientizează rolul care le revine în educarea propriilor copii. Plecând peste hotare, ei nu reglementează în nici un fel statutul copiilor, lăsându-i în grija bunicilor sau a fraților mai mari.

Asupra acestor copii ar putea fi instituită tutela, astfel ca ei să aibă un reprezentant legal, să fie stabilit statutul copilului și al celui care poartă răspundere pentru el. Nu ne referim la decăderea din drepturile părintești și, nici într-un caz, la aplicarea unor soluții privind instituționalizarea. Pur și simplu, este necesar de a adopta niște alternative care i-ar asigura copilului un mediu familial, iar în cazul în care copiii rămân fără părinți să fie absolut clar cine-i responsabil din punct de vedere legal de situația copilului până la întoarcerea părinților.

În situația în care mulți copii au rămas singuri acasă, părinții fiind plecați la lucru peste hotare, este foarte important să creăm niște servicii de protecție la nivel local. Mă refer atât la serviciile de stat, cât și la cele de alternativă, care pot fi dezvoltate prin intermediul ONG-urilor specializate în domeniu.

În vederea sprijinirii copiilor ai căror părinți au plecat peste hotare, UNICEF-ul susține proiecte de creare a unor centre pentru tineret în diferite localități ale republicii. Astfel, în anul 2003 au luat ființă trei structuri de acest fel - în Chișinău și Orhei. În aceste centre copii își petrec timpul liber, discută diferite probleme, inclusiv problema traficului de ființe umane, pericolul drogurilor și al HIV/SIDA. UNICEF planifică inaugurarea altor șapte centre de acest fel în perioada următoare.

Comentariul juristului

LEGEA NU PREVEDE MĂSURI DE PROTECȚIE A COPIILOR CU PĂRIINȚI PESTE HOTARE

Legislația Republicii Moldova nu prevede posibilitatea instituirii tutelei (sau curatelei în cazul copiilor cu vârsta de peste 14 ani) asupra copiilor ai căror părinți sunt plecați temporar peste hotare. Conform stipulărilor Codului civil (art. 32) și al Codului familiei (art. 142), tutela/curatela se instituie atunci când copilul nu are părinți sau când instanța de judecată a stabilit decăderea părinților din drepturile părintești sau când el a rămas fără ocrotire părintească din alte motive (de exemplu, dispariția fără veste a părinților, recunoașterea părinților incapabili etc.). În Regulamentul organelor de tutelă și curatelă nr.458 din 11.12.1972 există o prevedere (p.2) în care se menționează că în cazul în care părinții pleacă pentru un timp mai îndelungat și lasă copiii în grija rudelor, tutela nu este obligatorie.

Uneori autoritățile tutelare instituie tutela în cazul plecării părinților peste hotare, deși legea nu specifică expres acest fapt. Dar, de cele mai dese ori, la adresările părinților de a se institui tutela asupra copiilor, în timp ce ei sînt plecați la muncă peste hotare, autoritățile tutelare refuză adoptarea unor asemenea decizii din cauza lipsei stipulărilor legale. Acest lucru, după părerea mea, este incorect. Dacă părinții pleacă pentru 1-2 ani sau mai mult, în acest timp trebuie să existe o persoană responsabilă de educația, îngrijirea copilului, de apărarea drepturilor și intereselor lui. În timp ce părinții lipsesc pot apărea mai multe situații imprevizibile când este necesară implicarea și decizia părinților sau a reprezentanților legali. De exemplu, necesitatea unei intervenții chirurgicale, care nu se face fără acordul părinților sau al reprezentanților legali.

Dorind să-și protejeze copiii, unii părinți merg la notar și perfectează declarații în care spun că încredințează unei anumite persoane să aibă grijă de copil atîta timp cît ei lipsesc. Am o atitudine destul de sceptică visavi de această practică, deoarece notarul este persoana care autentifică semnătura unei persoane, el nu poate evalua calitățile morale ale eventualului tutore. Codul familiei în art. 143 prevede că nu poate fi tutore persoana care face abuz de alcool, întrebuițează stupefiante, cel care anterior a fost lipsit de drepturile părintești, cel care anterior a deținut calitatea de tutore dar a fost lipsit de aceasta din motiv că nu a făcut față sau cel care are starea sănătății precare ce nu-i permite să aibă grijă de educația și grija unui copil. Notarul nu poate evalua toate aceste lucruri și nu este de competența lui să o facă, asemenea competențe le revin de fapt autorităților tutelare atunci când examinează posibilitatea numirii unei tutele în modul prevăzut de lege. Mai mult decît atît, autoritățile tutelare sînt obligate să verifice periodic cum își îndeplinesc tutorii obligațiunile lor față de copii, dacă nu cumva ei însăși încalcă drepturile și interesele copiilor lăsați în grija lor. Astfel, instituirea tutelei prin intermediul notarului nu este cea mai reușită soluție.

Tatiana CATANĂ,
jurist

INIȚIATIVELE ICS AU AJUTAT MAI MULTE FEMEI SĂ RĂMÂNĂ ÎN ȚARĂ, ALĂTURI DE COPII

Consortiumul Italian de Solidaritate (ICS) este una dintre puținele organizații care susține victimele traficului de ființe umane, dar și previne acest fenomen antisocial. Tinerelor li se oferă posibilități reale de profesionalizare și de încadrare în câmpul muncii, și, deci, o șansă de a deveni persoane independente din punct de vedere material. Pe parcursul celor trei ani de activitate în acest domeniu, de proiectele ICS au beneficiat cîteva zeci de femei tinere, care au învățat a trăi din nou.

Calvarul pe care l-au trăit în robie s-a sfîrșit și parea că viața trebuie să capete un fîgaș nou, însă revenirea acasă s-a dovedit a fi mult mai chinuitoare decît își imaginaseră. Fără profesie și sprijin din partea familiei, ostracizate de comunitate, victimele traficului de ființe umane se pomenesc față în față cu viața, care le dă puține speranțe de viitor.

De regulă aceste tinere „fac statistica” familiilor vulnerabile. Sărăcia și incertitudinea socială nu le-au oferit alte șanse, cel puțin așa afirmă ele însele. Vînzătorii de marfă vie știu să-și aleagă victimele – cel care nu are nimic de pierdut, poate fi ușor manipulat. Circa 85 la sută dintre victimele traficului asistate de Organizația Internațională pentru Migrațiune susțin că au părăsit Moldova din cauza lipsei oportunităților de angajare la lucru și că dacă li s-ar fi oferit o șansă nu ar fi plecat din țară.

ICS și-a început activitatea în țara noastră cu niște proiecte de sprijin a refugiaților. Pe parcurs, aflîndu-se la fața locului, membrii consortiumului s-au convins că una din cele mai grave probleme cu care se confruntă societatea noastră este traficul de ființe umane. Acest fenomen face ravagii, în special printre femeile tinere de la sate și cele din familiile sărace. Astfel, a apărut ideea lansării unor proiecte de prevenire a acestui fenomen și de susținere a acestor categorii de persoane.

Primul proiect anti-trafic, lansat de ICS în toamna anului 2002, a însemnat o schimbare radicală în viața a 7 tinere din țara noastră, repatriate de OIM din diferite țări. Fiind în marea lor majoritate foarte tinere, fetele nu aveau nici o meserie și asta nu le permitea să-și găsească

un loc de muncă. Proiectul le-a oferit posibilitatea să învețe, fetele au frecventat niște cursuri de formare profesională. Unele au ales să devină frizerițe, altele – croitorese, bucătărese etc. ICS le-a pus la dispoziție niște seturi de ustensile necesare pe parcursul instruirii, iar la finele cursurilor, le-a ajutat să-și inițieze o activitate proprie, conform calificării obținute. Proiectul a fost implementat cu susținerea asociației LodiPerMostar, în colaborare cu OIM în Moldova.

– Succesul obținut în cadrul acestui proiect ne-a dat curajul să lansăm alte inițiative, spre susținerea femeilor care au trecut prin calvarul traficului, spune Maria Antonia Di Maio, coordonatorul de programe la ICS. Astfel, în iulie 2002 a fost lansat un nou proiect de generare a veniturilor, scopul acestuia fiind reintegrarea socială a femeilor victime ale comerțului cu ființe umane.

În prezent, cele care credeau că nu vor putea reveni niciodată la viața normală, gestionează diverse forme de afaceri – de la vînzarea obiectelor de uz casnic și a articolelor de mîina a doua, pînă la administrarea unor frizerii etc.

De remarcat că procesul reintegrării profesionale constituie ultimul component dintr-un complex și dificil parcurs al reabilitării unei femei victime a traficului. Beneficiarele acestui proiect au fost femeile care intenționau să lanseze o mică activitate economică, individu-

al sau în colaborare cu alte persoane. Inițiatorii proiectului și-au propus să susțină niște activități generatoare de venit, care ar permite fiecărei beneficiare să-și îmbunătățească condițiile propriei existențe și cele ale familiilor lor, devenind, treptat, independente de ajutoarele umanitare și de asistența de care au beneficiat anterior. La prima etapă a proiectului, femeile au fost susținute în definitivarea propriilor idei de business, în orientarea profesională și în evaluarea diverselor oportunități existente. Ulterior, un grup de femei au fost selectate pentru a participa la un curs de formare, la finele căruia aveau acumulate cunoștințe economice de bază pentru inițierea și gestionarea unei activități antreprenoriale. Femeile au învățat să minimalizeze riscurile în afaceri și au însușit tehnici de creștere a profiturilor. La sfârșitul perioadei de formare, fiecare beneficiară a prezentat un business-plan al viitoarei activități. Cele mai reușite idei de afaceri au fost susținute financiar de către ICS. În prezent, cele care credeau că nu vor putea reveni niciodată la viața normală, gestionează diverse forme de afaceri – de la vânzarea obiectelor de uz casnic și a articolelor de mână a doua, pînă la administrarea unor frizerii etc.

– După ce o persoană obține un grant, ea este vizitată o dată pe lună de către experții noștri, care monitorizează activitatea inițiată, integrarea socială a acestor persoane, susține Maria Antonia Di Maio.

Alte două proiecte au fost lansate de către ICS în domeniul prevenirii traficului de ființe umane. Prevenirea e întotdeauna mai eficientă și exclude foarte multe riscuri pentru viața și sănătatea eventualelor victime. Inițiativele ICS au ajutat mai multe femei să rămână în țară

alături de copii, de familie și le-au determinat să nu aleagă calea pierzaniei.

Ambele inițiative au fost susținute de către Agenția Elvețiană pentru Cooperare și Dezvoltare. Un proiect a fost lansat la Costești, Ialoveni, în colaborare cu organizația locală „Compassiune”. Beneficiarele acestui proiect provin din familii sărace, care riscă să devină jertfe ale traficantilor de carne vie. Satul Costești este cel mai mare dintre satele Moldovei centrale și conform datelor unui studiu, 55 la sută din totalul populației acestei localități nu are nici o ocupație. Costeștiul a înregistrat în ultimii ani o contra performanță, fiind satul din care provine majoritatea victimelor traficului de ființe umane identificate și repatriate în zona centrală a țării. Participantele la proiect au beneficiat de un curs de formare în perfectarea unui plan de afaceri și în gestionarea unei activități antreprenoriale. Inițial în proiect au fost incluse 24 de femei tinere, dintre care 19 au obținut un grant, prin intermediul căruia au reușit să-și inițieze o mică afacere. La sate, cel mai profitabil este agrobusinessul, astfel încât unele fete și-au cumpărat câte o sută de puișori sau rațe, înființînd niște mini ferme de păsări, altele, împreună cu familia și-au cumpărat porci sau vaci. Există și dintre cele care se ocupă de cultivarea legumelor sau fructelor, pe care ulterior le comercializează la piețele din Chișinău.

Cel de-al doilea proiect a fost implementat în 6 sate din raionul Anenii-Noi și la el au participat 46 de femei. În urma unei „competiții” riguroase ale planurilor de afaceri elaborate de către participante, 39 de femei au obținut granturi pentru lansarea unei activități. Proiectul a fost implementat cu susținerea ONG-ului local – „Bethania”. Activitățile au finalizat la începutul lunii octombrie 2004 și în prezent inițiatorii proiectului vizitează fiecare participantă pentru a vedea cum decurg lucrurile.

Suma granturilor oferite de Consorțiumul Italian de Solidaritate în cadrul acestor proiecte variază între 800 și 1200 de dolari SUA. Aceste sume modeste, la prima vedere, dar și susținerea și încrederea în forțele proprii sînt suficiente ca să salvezi pe cineva din plasa traficantilor de carne vie și să-i dai șansa să-și trăiască viața din plin alături de cei dragi.

EXPERIENȚA CENTRULUI „AMICUL”

Copiii rămași fără atenția, grija și dragostea părinților sînt foarte vulnerabili și de cele mai dese ori devin ținta agresorilor (uneori persoane foarte apropiate). Iată de ce unii din ei au ajuns și la „Amicul”. Or, nici Centrul „Amicul” n-a fost ocolit de fenomenul atît de răspîndit în întreaga țară – plecarea cetățenilor la muncă peste hotare. În ultimii doi ani centrul a acordat asistență multidisciplinară în 12 cazuri copiilor ale căror familii s-au dezintegrat din cauza exo-dului. În toate cazurile a fost necesară intervenția psihologului pentru a restabili echilibrul afectiv și a oferi suport emoțional copilului, iar în unele situații s-au cautat soluții pentru plasarea copilului într-un mediu securizat în care el să-și regăsească liniștea, confortul psihic și spiritual.

O caracteristică comună a acestor copii este că provin din familii în care nu există probleme de ordin material. Acesta este un contraargument celor care spun că pleacă din țară pentru că nu au ce mânca acasă. Motivele evadării se dovedesc a fi cu totul altele...

Ne întrebăm dacă acești părinți conștientizează riscurile ce pot apărea odată cu „abandonarea” copiilor lor, și dacă ei sînt pregătiți să și le asume. Puțin probabil, altfel n-ar fi atâtea vieți schinguite de copii.

Elena

Elena a ajuns la „Amicul” cînd avea 11 ani. De cîțiva ani fata locuia împreună cu tatăl, deși părinții divorțaseră de ceva timp. Mama era plecată peste hotare și nu se știa nimic despre ea de mai mult timp. Tatăl, un om taciturn și cu un comportament straniu, potrivit spuselor fetei, o educa în stilul său, impunîndu-i principiile unei secte religioase al cărui adept era. În cele din urmă, părintele nu a mai lăsat-o să meargă la școală, impunînd-o să frecventeze o școală a unei secte religioase. Cea mai folosită metodă „de educație” era pedeapsa cu bătaia. Comportamentul tatălui îi provoca frica, de aceea Elena nu se încumeta să-i ceară ajutorul, sau să-l deranjeze cu „mărunțișuri”. Bunica fetei și-ar fi dorit să preia îndatoririle de părinte, dar tatăl Elenei nu accepta, deși era șomer de mai multă vreme. Soluționarea cazului a fost posibilă datorită colaborării cu APDC. La fel, s-a conlucrat cu dirigintele școlar, inspectorul pentru minori, pretura din sector. În prezent, Elena locuiește la bunica și frecventează școala. Deși la început ia fost cam greu să recupereze orele pierdute, a reușit deoarece este un copil stăruitor și, în afară de aceasta, au ajutat-o colegii și profesorii și, nu în ultimul rînd, psihologul de la „Amicul”.

Artur, Dorina și Mihaela

Sînt frați după mamă, dar au tați diferiți. Artur a fost primul beneficiar al centrului, el a ajuns la „Amicul” după ce a fost abuzat fizic și emoțional de către tatăl său vitreg. Familia o ducea de azi pe mîine și părintele nu îl mai primea în casă, motivînd că nu are cu ce hrăni atîtea guri. Problema s-a

soluționat destul de ușor cu susținerea asistenților sociali – familia a primit diferite ajutoare materiale, fiind încadrată și în unele proiecte umanitare. Băiatului i s-a oferit asistență psihologică, el beneficiind și de o vacanță la mare prin intermediul unui ONG din Constanța, după care el a fost plasat în familia tatălui său biologic, care demult își dorea să se ocupe de creșterea și educația copilului. La perioada respectivă, lucrurile păreau să fi revenit în făgașul normal dar, peste un timp, la „Amicul” au ajuns cele două surori ale lui Artur, bătute foarte crunt de tatăl lor. Acesta se răz bunase pe faptul că soția sa plecase la muncă peste hotare, răfuindu-se cu copiii. După ce a aflat despre “isprava” soțului, femeia a decis să-și ia copiii peste hotare, dar nu a izbutit, și ca o soluție, a fost instituită tutela temporară a mătușii copiilor până la revenirea mamei.

Maria

Cînd a ajuns la „Amicul” Maria avea 17 ani și trecuse prin mai tentative eșuate de suicid. Fata rămăsese singură de la 13 ani, de cînd părinții săi au divorțat și mama a plecat în străinătate. Copila a rămas fără supraveghere, părinții uitînd de existența ei. Mama îi trimitea din cînd în cînd bani. În acest caz a fost nevoie de asistență socială și psihologică, specialiștii de la „Amicul” discutînd de mai multe ori și cu mama fetei. La început, femeia nici nu vroia să audă despre drama prin care trece ființa căreia cîndva i-a dat viață. Treptat, însă, psihologii de la centru au reușit să o sensibilizeze. Astfel ca în cele din urmă ea a revenit acasă și se află alături de fică.

„AMICUL”

este un centru de asistență psiho-socială a copilului și familiei care se află în situații de maltratare. Specialiștii de la „Amicul” mediază zeci de cazuri, influențînd benefic soarta a zeci și sute de copii, răspunzînd prompt la toate problemele cu care se confruntă aceștia.

Este un proiect realizat de Centrul Național de Prevenire a Abuzului față de Copii în parteneriat cu Direcția municipală pentru Protecția Drepturilor Copilului din mun. Chișinău, susținut de Reprezentanța UNICEF în Republica Moldova.

„AMICUL” OFERĂ UN PACHET COMPLEX DE SERVICII

- Serviciul de **Asistență socială** identifică cazurile suspecte de abuz a copiilor, evaluează îndeplinirea de către părinți a responsabilităților lor față de copii, acordă sprijin în rezolvarea problemelor de ordin social, construiește rețeaua de sprijin în jurul copilului, sprijină familia în creșterea și educarea copiilor.
- Serviciul de **Asistență Psihologică** evaluează starea psihologică a copiilor, oferă consiliere psihologică pentru copil și familia care se află în situații problematice, organizează psiho-terapie individuală și de grup, oferă suport emoțional.
- Serviciul de **Asistență Specializată** oferă consultații juridice și medicale.
- Serviciul de **Resocializare** oferă „spații prietenoase” copiilor (bibliotecă, cameră de joc, sală cu calculatoare), organizează activități de ordin instructiv și educativ pentru copii și părinți, facilitează comunicarea între copii, elaborează programe individuale pentru fiecare beneficiar.

Specialiștii vă îndeamnă să veniți la „Amicul” dacă:

- **dețineți informații despre agresiuni sau privațiuni îndreptate asupra unui copil**
- **observați schimbări în comportamentul copilului**
- **observați la copil semne fizice ale violenței**
- **sînteți în impas de a soluționa un conflict cu copilul**

Centrul „Amicul” respectă individualitatea fiecăruia și asigură confidențialitatea

Adresa noastră:

**Str. Calea Leșilor, 61/2
MD 2069, Chișinău
Tel: 75-88-06**

DEZINTEGRAREA FAMILIILOR POATE FI PREVENITĂ PRIN INTERMEDIUL UNOR SERVICII DE ALTERNATIVĂ

Stela Grigoraș,

președintele Consorțului „EveryChild”

În mun. Chișinău Serviciul de sprijin familial există mai bine de patru ani și a fost dezvoltat în parteneriat dintre DMPDC și organizația internațională EveryChild, utilizând experiența țărilor occidentale, în mod special cea a Marii Britanii. Serviciul de sprijin familial are menirea de a oferi asistență socială familiei cu copii în situații de risc, obiectivele principale fiind menținerea copiilor în familia naturală (1), prevenirea plasării copiilor în instituții de scară largă (2), satisfacerea necesităților specifice (de comportament, relaționale, de sănătate, etc.) ale copiilor în familie (3).

Orice politică menită să susțină familia și să prevină destrămarea ei reprezintă modalitatea în care societatea, în general, își tratează copiii săi. Politicile sociale pentru protecția copilului și familiei sînt cele care denotă felul în care această societate percepe nevoile și drepturile copiilor, obligațiile și drepturile atît ale părinților, cît și ale comunității.

Putem spune cu fermitate că, la moment în RM, se acordă prea puțină atenție măsurilor de prevenire a disfuncției familiei și a abandonului copilului. În schimb, fondurile modeste, disponibile pentru bunăstarea și protecția copilului, sînt utilizate mai mult pentru repararea problemei deja apărute. Politicile sociale sînt axate, tradițional, mai mult pe copiii care au ajuns deja în atenția statului și nu pe rădăcinile acestui fenomen.

Unii specialiști susțin că copiii se dezvoltă bine dacă necesitățile lor de bază sînt satisfăcute, indiferent de condițiile mediului în care se află. Noi, însă, considerăm că în cazul copiilor în situații de risc trebuie “normalizat” atît mediul social, cît și cel familial astfel, încît să-i asigurăm copilului un mediu protejat, acces la servicii medicale și nutriție de calitate, precum și interacțiune cu adulții de încredere. Copilul nu poate fi sprijinit ignorîndu-i-se familia sa și / sau comunitatea. Conștientizînd importanța creării “unui mediu relativ favorabil”, în elaborarea politicilor sociale de protecție a copilului, este necesar de abordat două direcții strategice complementare: prima direcție să permită crearea “mediului relativ favorabil” pentru toți copiii, iar cea de-a doua să fie axată, de fapt, pe familiile în situații de risc. Prima strategie include intervenții de ordin general cum ar fi oferirea unei educații bune, suport familial, asistență medicală, consiliere și recreere. Direcția cea din urmă include sprijinul direct acordat familiilor și copiilor în situații de risc.

Părinții copiilor, la rîndul său, au și ei nevoie de “un mediu relativ favorabil” pentru a funcționa efectiv. Mulți dintre părinți găsesc resursele necesare pentru copiii lor atît în familie, cît și în comunitate. Însă capacitatea părinților de a oferi o îngrijire calitativă și consistentă poate fi ușor diminuată de un stres psihologic profund, sărăcie, izolare, discriminare, morbiditate și în cazul unor relații familiale slabe. În această ordine de idei, politicile sociale de

protecție a copiilor ar trebui să ia în considerare nu numai familiile disfuncționale, dar și procesul de menținere sau reparare a “fabricii” sociale a societății.

Serviciul de sprijin familial dezvoltat în mun. Chișinău are la bază principiile universale de abordare a copilului: principiul integrității umane și sociale a copilului, care tratează copilul ca o ființă cu toate nevoile complexe, parte organică a familiei din care face parte, a comunității și, mai larg, a societății, principiul integrității serviciilor pentru copii și principiul dublei responsabilități față de copil, adică principiul unui parteneriat complex dintre familie și comunitate.

Din 1999 în cadrul acestui serviciu au fost susținute mai mult de 1500 de familii cu un număr de aproape 4500 copii. Pentru direcționarea asistenței sociale spre familiile cele mai nevoiașe a fost elaborat un set de criterii definite, pentru selectarea familiilor vulnerabile, și un șir de principii de intervenție pentru a asigura ca posibilitățile umane și financiare, atît de limitate în prezent, ajung la familiile cele mai nevoiașe și că nu sînt irosite pe familiile care nu au nevoie de acest suport. Aceste criterii sînt: familii în care copiii suferă de subnutriție și boli cronice (1), orfani plasați cu membri ai familiilor lărgite, mai ales cu bunici (2), familiile cu copii sau părinți cu dizabilități (3), părinți solitari / tutori (4), familii cu trei sau mai mulți copii (5), familii cu un venit foarte scăzut sau fără nici un venit real (6), familiile unde unul sau mai mulți copii riscă să fie instituționalizați (7).

Serviciul de sprijin familial a fost oferit familiilor selectate prin intermediul principiilor importante pentru atingerea unui rezultat durabil în dinamica familiilor: principiul intervenției minime, pentru a reduce riscul dependenței de structurile departamentale (1), protecția copilului în cadrul familiei de orice formă de abuz sau neglijare, prin încurajarea unei îngrijiri părintești protejate pentru a crea o ambianță de securitate pentru dezvoltarea copilului (2); împuternicirea părinților în adoptarea deciziilor independente referitor la orice problemă ce ține de protecția copiilor săi (3); acordarea sprijinului direct părinților pentru a facilita schimbări în dinamica familiei, spre beneficiul atît al copiilor, cît și al părinților (4); oferirea unui sprijin financiar de bază pentru excluderea, pe cît e posibil, a stresului

Putem spune cu fermitate că, la moment în RM, se acordă prea puțină atenție măsurilor de prevenire a disfuncției familiei și a abandonului copilului.

din familie, cauzat de incapacitatea de a satisface nevoile copilului (5). Toate acestea sînt niște intervenții focalizate și limitate în timp.

Intervenția din partea asistenților sociali este strict limitată în timp pentru a nu le dezvolta părinților dependența de ajutorul din exterior. Această asistență se bazează pe un plan de lucru bine conceput împreună cu familia. Planul de îngrijire ia în considerație toate necesitățile familiei, precum și resursele disponibile din interiorul și exteriorul familiei. În jumătate dintre aceste cazuri s-a oferit și suport financiar pe o perioadă de maximum șase luni, în dependență de circumstanțele existente.

Asistentul social ajută familia să-și evalueze, în primul rînd, problemele cu care se confruntă aceasta, să-și contureze un tablou mai profund al situației în care se află și, totodată, să-și aprecieze puterile, să vină cu soluții la problemele care le are și să determine susținerea de care are nevoie din partea asistentului social. Asistentul social are un rol mai mult consultativ oferind consiliere familială, sfaturi juridice. El este ca un mediator dintre familie și alte agenții de stat și private, care sînt implicate în rezolvarea problemelor beneficiarului.

Ajutorul consultativ acordat familiilor în situație de risc are ca obiectiv elaborarea unui sistem de măsuri, influențe socio-psiologice orientate spre soluționarea problemelor identificate, de comun acord cu familia. Consultațiile au menirea de a informa beneficiarul, de a contribui la soluționarea problemei lui, de a-i confirma decizia primită, precum și de a-l ajuta în stabilirea relațiilor sociale și a-l sprijini emoțional. În cazul în care situația beneficiarului nu poate fi schimbată considerabil, asistentul social tinde să producă schimbări de atitudine față de situație.

Pentru ca serviciile de consiliere prestate familiilor să fie de o calitate înaltă au fost adoptate cîteva principii de bază printre care menționăm: atitudine binevoitoare și nonapreciativă față de beneficiar, respectarea personalității lui, respectarea anonimatului / confidențialității, orientare spre norme și valorile beneficiarului, implicarea activă a beneficiarului în procesul de soluționare a problemei. Pentru a produce schimbări pozitive în viața unei persoane trebuie să le planificăm împreună cu ea și nu în locul ei. Oamenii își definesc situația, ei pot avea propria lor interpretare a evenimentelor - toate acestea nu trebuie ignorate.

Analizînd problemele familiilor selectate am observat că în aprecierea lor ele sînt mai mult de ordin economic (lipsa unui loc de muncă sau un salariu foarte mic, plata înaltă pentru grădiniță sau școală, întreținere etc.) decît de ordin social, relațional.

Problemele majore identificate de către asistenții sociali din cadrul Serviciului de sprijin familial în cazul familiilor vulnerabile din mun. Chișinău: venituri scăzute, sărăcie (66%), datorii mari la întreținere (47%), subnutriția copiilor (46%), părinte solitar (43%), disabilitatea copiilor (42%) și a părinților (23%) și copii lipsiți de grija părinților, îngrijiți de tatori (23%). Problemele majore identificate de către asistenții sociali sînt mai complexe.

Cea mai gravă problemă, după cea a sărăciei lucii, rămîne cea a alcoolismului părinților și a disperării sau indiferenței lor. Deconectările de la rețelele de energie, apă și gaze, din cauza datoriilor mari sînt și ele niște probleme de importanță majoră care nu pot fi soluționate doar cu susținerea asistenților sociali și care afectează foarte mult situația copiilor lor.

Ajutorul oferit de către asistenții sociali în cadrul Serviciului de sprijin familial este îndreptat spre îmbunătățirea condițiilor de viață a familiei. Deși un aspect important l-a

constituit și sprijinul indirect acordat familiilor, pentru că efectele acestuia sînt mult mai durabile. Sprijinul poate fi foarte variat, unele exemple au demonstrat niște beneficii destul de concrete: angajarea în cîmpul muncii; îmbunătățirea condițiilor de trai; obținerea documentelor / actelor corecte etc.

Familia constituie mediul cel mai favorabil posibil pentru creșterea copilului, care asigură educația generală și oferă resurse importante pentru suportul individual al acestuia, în special în momente critice.

În același timp, au fost oferite și beneficii mai puțin tangibile, dar nu și mai puțin reale: școlarizarea copiilor atestată în proporție de 100 %; creșterea încrederii familiei în sine și în viitor, fortificarea abilităților de soluționare a problemelor de ordin emoțional și relațional; înființarea grupurilor de sprijin reciproc ca un mecanism de suport comunitar; diminuarea stresului din familie, ca rezultat al sprijinului alimentar și financiar și urmat de concentrarea eforturilor asupra altor probleme sociale importante; ameliorarea relațiilor dintre părinți și dintre părinți și copii, precum și a sprijinului membrilor familiei largite.

Totuși, pentru a asigura durabilitatea acestor rezultate cîteodată nu este nevoie doar de susținerea din partea specialiștilor. Considerăm importantă și stabilirea unor noi relații sociale sau consolidarea celor existente deja. Deși specialiștii sînt considerați drept cel mai bun ajutor, în afara acestora mai există alte două surse cruciale de sprijin social: oamenii care, la moment, se află în situații similare și veteranii sau oamenii cu experiență, care deja le-au depășit. Membrii unui astfel de grup de sprijin reciproc în comun pot elabora niște strategii lucrative de supraviețuire. Reciprocitatea este avantajul primar al grupurilor de sprijin. Lipsa reciprocității este un motiv pentru care multora dintre beneficiarii noștri nu le place să fie ajutați de către asistenții sociali sau de către pedagogi.

În concluzie dorim să reiterăm faptul că familia constituie mediul cel mai favorabil posibil pentru creșterea copilului care asigură educația generală și oferă resurse importante pentru suportul individual al acestuia, în special în momente critice. În perioade de stres social și economic se consideră că există o tendință naturală de a consolida funcțiile de suport social ale familiei. Pe de altă parte există și factori cu efect negativ asupra coeziunii și stabilității acesteia. Multe dintre familii nu supraviețuiesc, se destramă sau dezvoltă tensiuni distrugătoare și conflicte interne.

Sărăcia familiei lovește potențialul de dezvoltare a copiilor săi. Ea atinge corpurile și mințile lor în formare. Sărăcia poate submina dezvoltarea copilului încă dinainte de a se naște, îi poate opri creșterea și îl împiedică să meargă la școală, răpindu-i șansa de a scăpa din ghearele ei. Sărăcia îi împiedică să participe cu tot potențialul lor în viața comunității lor.

Vreau să-mi cunosc părinții...

O mare parte dintre copiii din țara noastră rămân fără grija și căldura familiei în urma plecării părinților la muncă peste hotare. Cazul Mihaelei din orașelul Criuleni este cu totul și cu totul deosebit. La cei 7 ani pe care tocmai i-a împlinit, fetița nu și-a văzut niciodată părinții. Știe despre ei doar din spusele bunicii, cu care locuiește. Unica legătură cu părinții rămâne telefonul.

Sergiu, tatăl Mihaelei, a plecat la muncă în Germania înainte de venirea fetei pe lume. Când a împlinit un an, Mihaela a rămas și fără mama. Ecaterina și-a urmat soțul în Germania, lăsând copilul în grija părinților. Impusă de condițiile grele în care se afla familia sa, tînăra mamă a făcut acest pas deși realiza că astfel va fi lipsită de fericirea de a vedea cum, zi de zi, îi crește copilul, cum face primii pași și cum rostește primul cuvânt. Femeia era conștientă și de faptul că odată rămasă fără părinți, Mihaela riscă să devină un copil mult mai retras decât semenii ei, dar decizia era făcută și nu mai era cale înapoi.

După mai mult de un an de muncă în Germania, Ecaterina și Sergiu au găsit o cale să plece în Irlanda, unde, mai târziu, își găsiră de lucru. Părea că tinerii obținuseră tot ce și-ar dori oricare dintre noi: un serviciu bine plătit, posibilitatea de a stabili noi relații, șansa de a se integra într-o societate absolut necunoscută nouă, celor din Moldova și, nu în ultimul rînd, siguranța zilei de mâine. Cei doi, însă, erau cu gîndul acasă, la Mihaela...

„Pe frățiorul meu îl cheamă Michael...”

Din momentul în care Sergiu și Ecaterina au fost nevoiți să-și „părăsească” copilul, au trecut șapte ani. Mihaela nu-și cunoaște părinții, știe despre ei doar din spusele bunicii. Arătîndu-mi o poză cu ei, Mihaela povestește că, seară de seară, atunci cînd merge la culcare, o privește cu atenție, după care o ascunde sub pernă pentru a-și vedea părinții în vis. Tot ea spune că, vorbește cu ei la telefon, dar mai rar.

„De fiecare dată cînd sună acasă, mama și tata îmi promet că vor veni la mine, îmi vor aduce multe cadouri și mă vor lua cu ei, dar nu mai vin”, spune Mihaela.

Ca orice copil, Mihaela este foarte sensibilă la promisiunile părinților și este sigură că mai devreme sau mai târziu, ei se vor întoarce acasă. Mai mult decît atît, Mihaela știe că în Irlanda i s-a născut un frățior pe care îl cheamă Michael. Deși nu știe să-i pronunțe corect numele, îl rostește cu zîmbetul pe buze. Am întrebat-o dacă știe cum arată Michael și mi-a spus, zîbind, că e micuț și plînge.

Michael are un an și jumătate și s-a născut în Irlanda. La moment Ecaterina este în concediu de maternitate și este susținută financiar de guvernul irlandez, iar Sergiu lucrează în construcții. Din spusele părinților lui Sergiu, tinerii s-au acomodat foarte ușor la condițiile impuse de societatea în care locuiesc și de aceea nu sînt siguri dacă revin sau nu în Moldova.

În timp ce Ecaterina și Sergiu au grijă de micuțul Michael, Mihaela își așteaptă părinții acasă. Deși nu are decît șapte ani, Mihaela are privirea și caracterul unui om matur: știe să spere, știe să înțeleagă și, cel mai important, știe să aștepte. Mihaela își dă foarte bine seama că dacă nu ar fi la mijloc problema banilor, ar fi fost acum lîngă părinți, iar frățiorul mai mic se numea Mihai, și nu Michael.

Svetlana CARA

Dragi cititori!

Următorul număr al revistei „Impact” va fi consacrat problemei violenței domestice. Noi, echipa redacțională, dorim să aflăm care este opinia dvs., vizavi de acest fenomen și, în cele ce urmează, vă propunem să răspundeți la câteva întrebări. Opiniile Dvs., ne vor fi de mare ajutor pentru elaborarea conceptului și tematicii numărului viitor. Vă mulțumim anticipat.

1. În opinia Dvs., violența domestică este un fenomen răspândit în Republica Moldova?

Da _____

Nu _____

Nu știu _____

2. Care sint motivele violenței domestice?

Sărăcia _____ Lipsa de educație _____ Alcoolismul _____ Altele _____

3. Dvs., acceptați bătaia copilului ca metodă de educație?

Da _____

Nu _____

Uneori _____

4. În opinia Dvs. violența domestică este mai răspândită în familiile din mediul rural sau cel urban? _____

5. Ce subiecte referitor la fenomenul violenței domestice doriți să fie reflectate în revista „Impact”?

_____
_____

Așteptăm răspunsurile dvs. pe adresa:

Str. Calea Ieșilor, 61/2

MD 2069, Chișinău

Tel: 75-88-06

e-mail: cnpac@moldnet.md

